

Makroekonomija 1

9. vaje

Igor Feketija

www.feketija.si
igor.feketija@ef.uni-lj.si

Ekonomska osnova za mednarodno trgovino

- razlike v proizvodjalnih možnostih
- padajoči stroški (ekonomije obsega)
- raznolikosti preferenc
- spremembe deviznih tečajev

Plačilna bilanca

Sistematičen prikaz vseh ekonomskih transakcij med državo in ostalim svetom.

- vnos tuje valute v državo: priliv (kredit), +
- trošenje tuje valute: odliv (debet), -

V splošnem velja:

- uvoz $\sim$ odliv
- izvoz $\sim$ priliv

Plačilna bilanca (2)

I. Tekoči račun

Blago (trgovinska bilanca)

Storitve

Dohodki od naložb

Enostranski transferji

II. Kapitalski in finančni račun

II.A Kapitalski račun

II.B Finančni račun

Neposredne naložbe

Naložbe v vrednostne papirje

Ostale naložbe

Sprememba mednarodnih (uradnih) rezerv

III. Statistična napaka

Končni saldo plačilne bilance

(A+B+C) je po definiciji vedno enak 0.

Plačilna bilanca (3)

- **Pozitivne (kreditne) transakcije oz. prilivi (+):**
 - *pritok tuje valute v državo*
 - *izvoz blaga/storitev, uvoz kapitala*
 - *povečanje ponudbe tuje valute*
- **Negativne (debetne) transakcije oz. odlivi (-):**
 - *odliv tuje valute iz države*
 - *uvoz blaga/storitev, izvoz kapitala*
 - *povečanje povpraševanja po tuji valuti*

Plačilna bilanca Slovenije

		2018	2019	2020
I.	Tekoči račun	2.680	2.723	3.272
1.	Blago	1.282	1.330	2.503
1.1.	Izvoz blaga	30.817	32.013	29.629
1.2.	Uvoz blaga	29.535	30.682	27.126
2.	Storitve	2.625	2.787	1.985
2.1.	Izvoz storitev	8.104	8.548	6.871
2.2.	Uvoz storitev	5.478	5.762	4.887
3.	Primarni dohodki	-819	-853	-689
3.1.	Prejemki	1.578	1.701	1.621
	Od dela	431	480	422
	Od kapitala	802	843	757
3.2.	Izdatki	2.397	2.554	2.310
	Od dela	173	195	171
	Od kapitala	2.020	2.148	1.947
4.	Sekundarni dohodki	-408	-541	-526
4.1.	Prejemki	793	805	852
	Državni sektor	210	236	246
	Ostali sektorji	583	569	606
4.2.	Izdatki	1.201	1.346	1.378
	Državni sektor	541	632	662
	Ostali sektorji	660	714	716

		2018	2019	2020
II.	Kapitalski račun	-225	-187	-217
1.	Bruto pridobitve/odtuitve neproizvedenih nefinančnih imetij	-47	-24	-66
2.	Kapitalski transferi	-178	-163	-151
III.	Finančni račun	2.524	2.454	2.033
1.	Neposredne naložbe	-934	-748	23
2.	Naložbe v vrednostne papirje	744	791	-1.775
3.	Finančni derivative	-81	-163	27
4.	Ostale naložbe	2.743	2.537	3.591
4.1.	Imetja	2.039	3.424	4.898
4.2.	Obveznosti	-704	887	1.307
5.	Rezervna imetja	52	37	166
IV.	Neto napake in izpustitve	69	-81	-1.022

Plačilna bilanca (4)

- Devizni tečaj (dolgoročno) deluje kot mehanizem uravnovešanja neskladij na plačilni bilanci
- Popolnoma fleksibilen devizni tečaj odpravi potrebo po mednarodnih rezervah
- Življenjski cikel plačilne bilance:
 1. Mlada & rastoča država dolžnica
 2. Zrela država dolžnica
 3. Nova država upnica
 4. Zrela država upnica

Primerjalne prednosti

- David Ricardo (1817), *Principi politične ekonomije in obdavčenja*
- Predpostavke:
 - popolna konkurenca
 - 2 državi
 - 2 proizvoda
 - 1 proizvodni dejavnik
 - omejitev proizvodnega dejavnika
 - ni transportnih/transakcijskih stroškov
 - mobilnost proizvodnega dejavnika
 - splošno ravnovesje
 - zanemarjeno povpraševanje

Ricardov številčni primer

- Vaja 9 (str. 120)

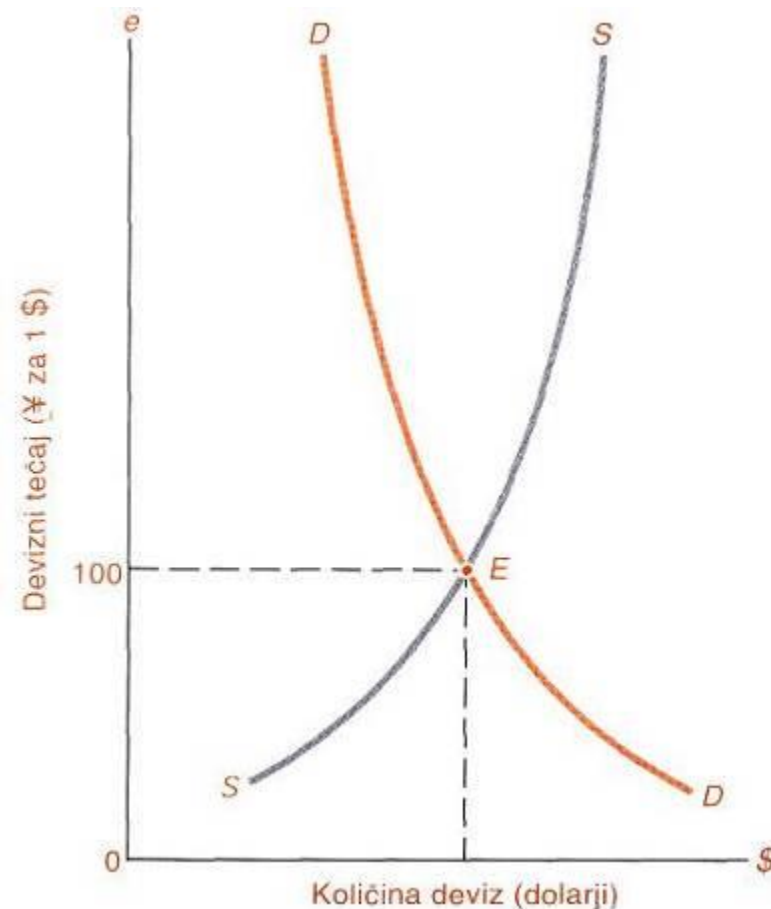
Število ur na enoto proizvoda

	Portugalska	Anglija
Vino	80	120
Tekstil	90	100

- Oportunitetni stroški
- Krivulje proizvodnih možnosti
- Specializacija
- Menjalno razmerje (Terms of trade, TOT)
- <http://www.econlib.org/library/Ricardo/ricP2a.html#7.14>

Devizni tečaj

- Devizni tečaj – *cena ene valute, izražena v enotah druge valute*
- V skladu z dogovorom je devizni tečaj število enot tuje valute, ki jih lahko kupimo z eno enoto domače valute.
npr. (dolarski) **tečaj tolarja** $\approx \approx 1/200 = 0,005$ USD

Sistem deviznega tečaja

- fiksni (togi) devizni tečaj
 - sistem zlate valute
 - tečajni blok (npr. EMS)
 - vezana valuta
- drseči (plavajoči, lebdeči, fleksibilni,...)
 - prosto drseči tečaj
 - uravnavano drseči tečaj

Spreminjanje deviznega tečaja

- Sistem fiksnih tečajev:
Vlada *objavi* uradni tečaj
 - padec tečaja: devalvacija
 - rast tečaja: revalvacija
- Sistem drsečih tečajev:
Tečaj je določen na deviznem trgu
 - padec tečaja: deprecijacija
 - rast tečaja: apreciacija
- Realne in nominalne spremembe tečaja
 - $E = (e \times P_d) / P_t$

(Naloga 2, str. 133)

Humeov sistem prilagajanja (1752)

- Trgovinskobilančni primanjkljaj v državi A (glede na državo B)
 - A izgublja tujo valuto, B jo pridobiva
 - Ponudba denarja (valute) v A se zmanjša, v B poveča
 - Cene v A se znižajo, cene v B povečajo
 - Izvoz A zraste, izvoz B upade;
uvoz A se zmanjša, uvoz B zraste
- Trgovinska bilanca A z B se izravna

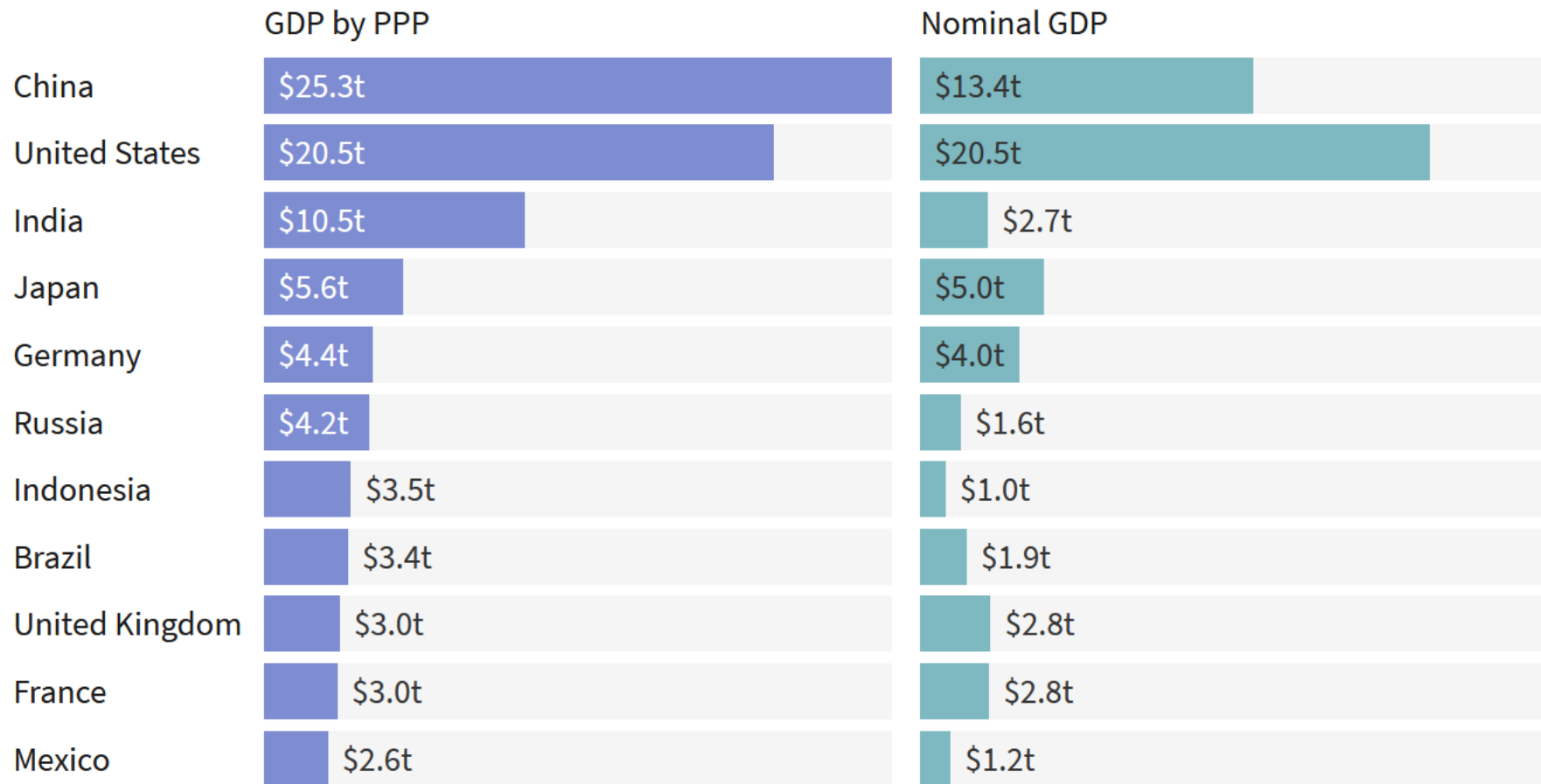
Pariteta kupne moči (PPP)

- D. Hume in mehanizem prilagajanja (1752)
- Teorija PPP in zakon ene cene:
devizni tečaj teži k izenačevanju stroškov nakupa menjalnih dobrin doma in v tujini
 - *pogoj: ni omejitev trgovine, transportnih stroškov, transakcijskih stroškov, blagovne izmenjave, davčnih razlik, carin ... – uporabna kvečjemu dolgoročno*
 - $\text{Tečaj} = \text{strošek blaga v državi A} / \text{strošek blaga v državi B}$
 - depreciacija v državah z visoko stopnjo inflacije:
 $\text{st. depreciacije A} = \text{inflacija A} - \text{inflacija B}$

Pariteta kupne moči (PPP)

	BDP na osnovi tržnih deviznih tečajev (milijarde \$)	BDP na osnovi deviznih tečajev PPP (milijarde \$)
Združene države Amerike	6.648	6.648
Japonska	4.591	2.802
Kitajska	522	2.473
Nemčija	2.046	1.558
Indija	294	1.174
Francija	1.330	1.117
Velika Britanija	1.017	997
Indonezija	175	714
Rusija	377	655
Mehika	377	635
Filipini	64	185
Malezija	71	171
Nigerija	35	150
Hongkong	132	128

BDP – nominalni in PPP

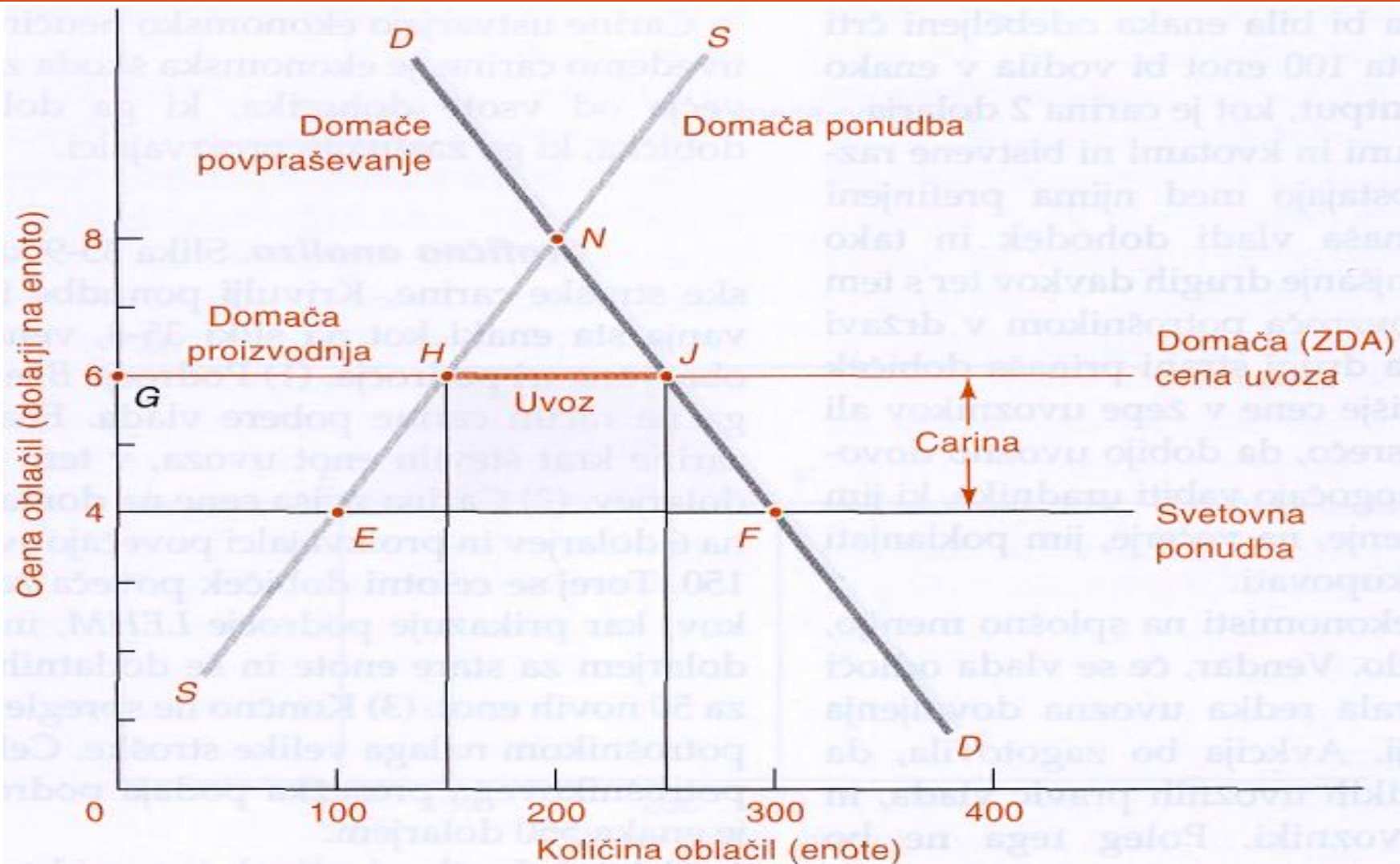
Source: [International Monetary Fund](#)

Slovenija:	83,52 mia USD	53,59 mia USD	(2021)
	36.547 USD p.c.	22.915 USD p.c.	

Izračun PPP

- OECD: košarica dobrin
 - 3000 potrošniških dobrin in storitev
 - 30 poklicev
 - 200 vrst opreme
 - 15 gradbenih projektov
- <https://www.oecd.org/sdd/prices-ppp/purchasingpowerparities-frequentlyaskedquestionsfaqs.htm>

Protekcionizem

Neprohibitivne : prohibitivne carine

Razlogi za protekcionizem

- Strateški razlogi, nacionalna varnost
- Interesne skupine
- Carina kot povračilni ukrep
- Reševanje domačih ekonomskih težav
- Protidumpinške (anti-dumping) in izenačevalne carine

- Sodelovanje držav za zniževanje carin
- Nediskriminatornost carinskih ukrepov
- Nadomestitev škode zaradi uvedbe carine
- Arbitraža za reševanje trgovinskih sporov

Izpitna vprašanja

- Kako na ravnovesni devizni tečaj EUR vplivajo naslednji dogodki/procesi:
 - a) gospodarsko okrevanje (ekspanzija) na Japonskem?
 - b) padec obresti na evrsko varčevanje?
 - c) ECB izda blagajniške zapise, nominirane v tuji valuti (USD) ?
 - d) zadolževanje evropskih rezidentov v ZDA?
 - e) rast inflacije v območju evra?